

Het werkwoord.

In het Nederlands kennen we maar één type werkwoorden: stam + en
werk-en, lop-en, wacht-en

In het Latijn kunnen we de werkwoorden indelen in vijf groepen. Van iedere groep eindigt de stam op een speciale letter. Zo'n groep noemen een **conjugatie**.

Stam/conjugatie	infinitivus	betekenis
1 ^e : stam op -a	saluta-re	groeten
2 ^e : stam op -e	mone-re	waarschuwen (n.b. spreek de -e- lang uit.)
3 ^e : stam op medeklinker	reg-e-re	besturen
4 ^e : stam op -i	audi-re	horen
5 ^e : stam op mk. en -i/ capio-groep: cap/capi	cap-e-re	nemen

Het is heel belangrijk dat je van ieder werkwoord/**verbum** het hele werkwoord/de **infinitivus** leert en de ik-persoon/de 1^e persoon. Dan kun je namelijk bepalen tot welke conjugatie een verbum/werkwoord behoort en hoe je het moet vervoegen, ofwel hoe je er een persoonsvorm van moet maken.

Opdracht 2

1. Verzamel alle werkwoorden die onder/bij tekst 1 staan en deel die in de 5 groepen in.
2. Schrijf er de betekenis bij.
3. Oefen de uitspraak.

De persoonsvormen

Misschien vraag je je af wat de eerste persoon is? Eenvoudig, voor iedereen is de belangrijkste persoon de ik/wij-persoon. De tweede persoon is de op een na belangrijkste: jij/jullie en de derde doet er nog minder toe: hij, zij, het/zij. Nu kun je ook de 1^e, 2^e, en 3^e persoon indelen in enkelvoud en meervoud en dan krijg je het volgende:

getal	ev/singularis	mv/pluralis
1 ^e	ik	wij
2 ^e	jij	jullie
3 ^e	hij, zij, het	zij

De woorden ik, jij, hij/zij/het, wij, jullie en zij noemen wij persoonlijke voornaamwoorden. Die persoonlijke voornaamwoorden hebben de Romeinen wel, maar gebruiken ze heel zelden. Zij hebben een makkelijker systeem, dat de Italianen nog steeds gebruiken: iedere persoonsvorm heeft een eigen uitgang. Als je die ziet en kent, weet je ook wie het onderwerp is.

Die uitgangen van de persoonsvormen zijn:

getal	ev/singularis	mv/pluralis
1 ^e	-o	-mus
2 ^e	-s	-tis
3 ^e	-t	-nt

het hele werkwoord/*infinitivus* -re. Je vertaalt dit in het Nederlands als (te) ..-en. Voorbeeld: delere – te vernietigen.

Opdracht 3

Vertaal de volgende vormen (zie voor de werkwoorden en hun betekenis opdracht 3):

1. iubent	5. delemus
2. deles	6. manet
3. manetis	7. deleo
4. iubeo	8. manere

Opdracht 4

Geef van **delere** het rijtje.

1. ev.	mv. ....
2. ev.	mv. ....
3. ev.	mv. ....

Je ziet dat de persoonsvormen van de 2^e coniugatie volledig regelmatig zijn.

Opdracht 5

Vertaal de volgende persoonsvormen:

1. iuvas	7. iuvatis
2. paro	8. paras
3. necatis	9. iuvat
4. iuvo	10. necat
5. parare	11. neco
6. necamus	12. iuvare

Opdracht 6

Geef van iuvare (1^e conjugatie) het rijtje zoals bij opdracht 4.

Opdracht 7

Welke vorm van iuvare en necare is toch een beetje onregelmatig? Wat is er blijkbaar gebeurd?

Opdracht 8

Vertaal de volgende vormen:

1. exitis	7. pervenitis
2. pervenimus	8. eximus
3. venio	9. veniunt
4. adveniunt	10. dormis
5. dormit	11. pervenire
6. dormimus	12. advenis

Opdracht 9

Geef van dormire (4^e conjugatie) het rijtje.

Opdracht 10

Welke vorm van dormire heeft iets onregelmatigs? Wat is dat onregelmatige?

Opdracht 11

Vertaal de volgende vormen:

1. relinquo	7. colligis
2. impellitis	8. impello
3. colligimus	9. relinquant
4. petis	10. impellere
5. agunt	11. colligitis
6. petimus	12. petitis

13. relinquis

14. petere

Opdracht 12

Je ziet dat bij de werkwoorden van opdracht 11 (3^e conjugatie) iets vreemds aan de hand is. Welke letters gebruiken de Romeinen hier blijkbaar extra tussen de stam en de uitgang?

Deze letters zijn **bindklinkers/bindvocalen**: ze verbinden stam aan uitgang.

Opdracht 13

Geef het rijtje van agere (3^e conjugatie).

Opdracht 14

Vertaal de volgende vormen:

1. fugimus	7. capis
2. capitis	8. fugio
3. faciunt	9. capere
4. fugere	10. capit
5. capio	11. facitis
6. facimus	12. fugiunt

Opdracht 15

Geef van facere (5^e conjugatie) het rijtje.

Opdracht 16

Bij welke persoon/personen wijkt de 5^e conjugatie van de 3^e af en waar van de 4^e?

Opdracht 17

Welke bindklinkers gebruikt de 5^e conjugatie?

Opdracht 18

Vertaal nu van het Nederlands in het Latijn.

1. ik beveel	7. jij gaat weg
2. jij verlaat	8. zij slapen
3. wij vluchten	9. jullie komen
4. zij nemen	10. wij pakken
5. ik vernietig	11. zij vragen
6. ik dood	12. jij verzamelt

13.zij doen

14.jullie blijven

Opdracht 19

Leer nu de vervoeging van de vijf conjugaties. Zorg ervoor dat je ze binnen de minuut kunt opzeggen. Dan pas beheers je het.